

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยขอเสนอสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้ได้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.1.2 เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

- 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อน และหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน
- 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อน และหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน
- 3) ศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน
- 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน

1.2 วิธีดำเนินงานวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการดำเนินงาน 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 สังเคราะห์กรอบแนวคิดของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการประเมินระดับชาติ (O – NET)
 และระดับโรงเรียน สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัญหาด้านความสามารถ
 ในการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทย สภาพการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ศึกษาเอกสาร และ
 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์
 สาระเศรษฐศาสตร์ แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน และเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ
 การเรียนการสอน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้

แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และนำรูปแบบ
 การเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน โดยผู้วิจัยสร้างรูปแบบ
 การเรียนการสอน ตามขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และการกำหนดองค์ประกอบ
 ของรูปแบบการเรียนการสอน ของจันทร์เพ็ญ (2549) และทิสนา (2550) โดยองค์ประกอบของ
 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับ
 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1)แนวคิด/หลักการพัฒนารูปแบบ
 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) การวัดและประเมินผล เมื่อนำรูปแบบ
 การเรียนการสอน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียน
 การสอน ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎี
 การเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มี
 ความเหมาะสมทุกองค์ประกอบในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.60 - 4.80 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
 ไว้ และมีค่าความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนระหว่าง 0.80 –
 1.00

ขั้นที่ 3 การสร้างเครื่องมือประกอบการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัย

ได้ดำเนินการสร้างเอกสารประกอบการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย
 1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา เศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส32102 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 โดยใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎี
 การเรียนรู้แบบผสมผสาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 รายวิชา เศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส32102 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 3) แบบวัดความสามารถ
 ในการคิดวิเคราะห์ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 รายวิชา เศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส32102 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎี
 การเรียนรู้แบบผสมผสาน

ขั้นที่ 4 การศึกษานำร่อง ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา เศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส32102 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น จำนวน 14 คาบไปทดลองนำร่องกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา เศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส32102 จำนวน 242 คน เพื่อตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอน และนำข้อบกพร่องจากการศึกษานำร่อง ไปปรับปรุง ก่อนนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์จริง

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองสอนกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย สมบูรณ์กุลกันยา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา เศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส32102 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) การทดลองในขั้นตอนนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบวัดก่อน – หลังการทดลองแบบกลุ่มเดียว (One Group Pretest-Posttest Design)

1.3 ผลการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.3.1 ผลการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนฯ ที่พัฒนาขึ้นมี 4 องค์ประกอบดังนี้

1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ยึดแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ ทั้งทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม พฤติกรรมนิยม พุทธินิยม รวมทั้งทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสานของกานเย และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ มาผสมผสานกัน โดยยึดหลักการว่าการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนจะต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและกระบวนการกลุ่ม การใช้สิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นความสนใจของ

ผู้เรียน การเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการสะท้อนผลการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียนเป็นระยะ ๆ

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ผ่านการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง/กระบวนการกลุ่ม สามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ (1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน (2) ชี้นำจุดประสงค์ของบทเรียน (3) ชี้นำทบทวนความรู้เดิม (4) ชี้นำเสนอความรู้ใหม่ (5) ชี้นำแลกเปลี่ยนเรียนรู้/สะท้อนผลการเรียนรู้/สรุปผลการเรียนรู้ (6) ชี้นำประเมินผล (7) ชี้นำการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

4) การวัดและประเมินผล มี 2 ลักษณะคือ (1) การวัดและประเมินผลระหว่างการดำเนินการจัดการเรียนรู้ (2) การวัดและประเมินผลหลังการดำเนินการจัดการเรียนรู้

1.3.2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้

แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากการนำรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส32102 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน สรุปผลได้ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนรายวิชา เศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส32102 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียน รายวิชา เศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส32102 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน สูงกว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเมื่อจำแนกความสามารถในการคิดวิเคราะห์รายด้านสรุปได้ดังนี้

(1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความสำคัญ หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(3) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลักการ หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ความคงทนในการเรียนรู้ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา เศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส32102 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน ทำให้นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้

4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา เศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา ส32102 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.62 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59

1.4 ผลสรุปที่ได้จากการวิจัย

1.4.1 ได้รูปแบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความคงทนในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้

1.4.2 ได้ขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอนที่มีแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสานรองรับ และเป็นขั้นตอนที่เกิดจากการสังเคราะห์หลักการสอนของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ ทั้งทฤษฎีเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ของ โนลส์ (Knowles) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม ของธอร์นไคค์ (Thorndike) พาฟลอฟ (Pavlov) กัทธรี (Guthrie) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม ของเกสตัลท์ (Gestalt) ทอลแมน (Tolman) เพียเจต์ (Piaget) บรูเนอร์ (Bruner) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน ของกานเย (Gagne) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ของ สลาบิน (Slavin) เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และ รอเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) มาบูรณาการร่วมกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยวิธีสอนที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความคงทนในการเรียนรู้ จนได้ขั้นตอนการสอน และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยแต่ละขั้นได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน (Warm-Up/Lead-in) ครูผู้สอนต้องนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน มานำเสนอผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ในเรื่องที่กำลังศึกษา อาจใช้บทความ ข่าวหน้าหนังสือพิมพ์ หรือแผ่นโปสเตอร์ ฯ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 แจ้งจุดประสงค์ของบทเรียน (Objective Indication) ครูผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้งผู้เรียนจะต้องบรรลุจุดประสงค์อะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีเป้าหมายในการเรียน

ขั้นที่ 3 ทบทวนความรู้เดิม (Review Background Knowledge) ครูผู้สอนจะต้องทบทวนความรู้เดิมที่ผู้เรียนได้ศึกษาไปแล้วเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา หรือที่เคยศึกษามา ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นความรู้เดิมของผู้เรียน เพื่อผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่

ขั้นที่ 4 นำเสนอความรู้ใหม่ (Presentation) ครูผู้สอนนำเสนอความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียน ครูผู้สอนต้องเลือกวิธีสอน/เทคนิคการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด รวมทั้งนำเสนอสารสนเทศร่วมสมัยมาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้นับเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญโดยครูผู้สอนจะเลือกวิธีสอน/เทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาทิ การจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้ ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ สหกรณ์ การนำเทคนิคกราฟิกและสารสนเทศร่วมสมัย มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเงินเฟ้อ คุณค่าเงิน คุณค่า เป็นต้น

ขั้นที่ 5 แลกเปลี่ยนเรียนรู้/สะท้อนผลการเรียนรู้/สรุปผลการเรียนรู้ (Exchanging Reflection/Conclusion) เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมกลุ่มและได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกัน และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา

ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluation) ครูผู้สอนดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบ การประเมินชิ้นงานหรือผลงาน โดยใช้วิธีการประเมินผลอย่างหลากหลาย

ขั้นที่ 7 การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application of Knowledge) ครูผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

และผลจากการวิจัยสามารถยืนยันได้ว่าขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวเป็นขั้นตอนที่สามารถนำไปใช้ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และมีความคงทนในการเรียนรู้ ให้กับผู้เรียนได้

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประเด็นการอภิปรายผล 2 ประเด็นดังนี้

2.1 รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

2.1.1 รูปแบบการเรียนการสอนนี้มีแนวคิดรองรับ

ผลจากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนของ จันทรเพ็ญ (2549) และ ทิศนา (2550) พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย

1) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 3) กระบวนการของรูปแบบการเรียนการสอน และ 4) การวัดและประเมินผล จากองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว ผู้วิจัยมีแนวคิดรองรับในแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานระหว่างทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ และเชื่อว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถเกิดขึ้นได้หลายลักษณะทั้งการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการค้นพบของผู้เรียนเอง การเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ขณะเดียวกันได้นำหลักการสอนของแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่ผสมผสานกันหลากหลายทฤษฎีการเรียนรู้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการเรียนการสอน

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน กำหนดไว้ว่า “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ผ่านการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง/กระบวนการกลุ่ม สามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง” โดยวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนพัฒนาขึ้น นำมาจากผลจากการศึกษาชั้นมูลพื้นฐานทั้งจาก 1) ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 2) ผลการจัดการศึกษาในส่วนที่เป็นสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งผลการทดสอบระดับชาติ และระดับโรงเรียน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 3) ผลศึกษาคุณภาพด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทย ซึ่งพบว่าผู้เรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ยังอยู่ในระดับต่ำ ผู้เรียนขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อีกทั้งผู้เรียนยังไม่ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ ไม่สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ หรือเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงได้ จากสภาพปัญหาคุณภาพของผู้เรียนดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

3) กระบวนการของรูปแบบการเรียนการสอน เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกิดจากการผสมผสานของทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังนั้นใน

การกำหนดกระบวนการของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น จึงได้นำหลักการสอนของ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ ทั้งทฤษฎีเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ของโนลส์ (Knowles) ทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มพฤติกรรมนิยม ของธอร์นไดค์ (Thorndike) พาฟลอฟ (Pavlov) กัททรี (Guthrie) ทฤษฎี การเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม ของเกสตัลท์ (Gestalt) ทอลแมน (Tolman) เพียเจต์ (Piaget) บรุนเนอร์ (Bruner) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน ของกานเย (Gagne') ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ของ สลาบิน (Slavin) เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และ รอเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) มาสังเคราะห์และสรุปเป็นหลักการสอนที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขั้นตอนและ แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยบูรณาการ ร่วมกับผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแต่ละวิธีที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความคงทนในการเรียนรู้ และผลจากการศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สารเศรษฐศาสตร์ ผลจากการดำเนินการดังกล่าว ได้ขั้นตอนการสอน และแนวทางการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนการสอนในแต่ละชั้น โดยมี ทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ รองรับดังนี้

(1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm-Up/Lead-In) ขั้นนี้ครูผู้สอนต้องนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน มานำเสนอผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ในเรื่อง ที่กำลังศึกษา อาจใช้บทความ ข่าวหน้าหนังสือพิมพ์ หรือแผ่นโปสเตอร์ ฯ เป็นต้น ขั้นนี้ผู้วิจัยใช้ หลักการสอนตามแนวคิดมาจาก พาฟลอฟ (Pavlov) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรม และ กานเย (Gagne') นักทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งให้ความสำคัญการใช้สิ่งเร้าเพื่อให้ผู้เรียน เกิดความสนใจ ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างสิ่งจูงใจ เป็นสิ่งสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะ หากใช้สิ่งเร้าที่น่าสนใจ และมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จะช่วย สนับสนุนให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ดังที่ เฮร์เจนฮาน และ โอลสัน (Hergenhahn and Olson, 1993 อ้างตาม ทิศนา, 2550) ได้กล่าวถึงหลักการสอนของพาฟลอฟ (Pavlov) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมสรุปความว่า “การเสนอสิ่งเร้าให้ชัดเจนในการสอน จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และตอบสนองได้ชัดเจนขึ้น” นอกจากนั้น กานเย และ บริกส์ (Gagne' and Briggs, 1974 อ้างตาม ทิศนา, 2550) กล่าวไว้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรใช้สิ่งเร้าที่น่าสนใจเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากเห็นจะทำให้ผู้เรียนตื่นตัว และมีความสนใจที่จะเรียนรู้

(2) ขั้นแจ้งจุดประสงค์ของบทเรียน (Objective Indication) เป็นขั้นที่ครูผู้สอน แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้งผู้เรียนจะ ต้องบรรลุจุดประสงค์อะไรบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในการเรียน ขั้นนี้ผู้วิจัยใช้หลักการสอน

ตามแนวคิดของ กัททรี (Guthrie) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม ทอลแมน (Tolman) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม และกานเย (Gagne') นักทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน ที่ให้ความสำคัญกับการกำกับการแจ้งจุดประสงค์ให้ผู้เรียน สรุปความว่า “การสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน จะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียน และเกิดแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามไปให้ถึงจุดมุ่งหมาย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูจึงควรแจ้งจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบ” (ทิสนา, 2550)

(3) ขั้นทบทวนความรู้เดิม (Review Background Knowledge) ครูผู้สอนจะต้องทบทวนความรู้เดิมที่ผู้เรียนได้ศึกษาไปแล้วเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา หรือที่เคยศึกษามาเป็นการกระตุ้นความรู้เดิมของผู้เรียน เพื่อผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ จะส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวดเร็ว และได้ง่ายขึ้น ขั้นนี้ผู้วิจัยใช้หลักการสอนตามแนวคิดของนักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม คือ ธอร์น ไคค์ (Thorndike) พาฟลอฟ (Pavlov) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม คือ เพียเจต์ (Piaget) และเกสตัลท์ (Gestalt) และนักทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน คือ กานเย (Gagne') ที่ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ โดยสรุปความว่า “การเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่หรือความรู้ใหม่ จะช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี และง่ายขึ้น” (ทิสนา, 2550)

(4) ขั้นนำเสนอความรู้ใหม่ (Presentation) ขั้นนี้ผู้วิจัยใช้หลักการสอนตามแนวคิดของ เพียเจต์ (Piaget) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม และกานเย (Gagne') นักทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน สรุปความว่า “การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรใช้อุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรม จะช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น” แนวคิดของ เพียเจต์ (Piaget) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม สลาวิน (Slavin) เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และ รोजอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) นักทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สรุปความว่า “การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และการใช้กระบวนการกลุ่ม จะช่วยเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาให้กับผู้เรียน” และแนวคิดของบรุนเนอร์ (Bruner) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม และกานเย (Gagne') นักทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน สรุปความว่า “การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ต้องให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติ” และแนวคิดของ เกสตัลท์ (Gestalt) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม สรุปความว่า “การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องจัดประสบการณ์ให้หลากหลาย จะช่วยทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบหยั่งเห็นได้ดี” จากแนวคิดหลักการสอนดังกล่าว จึงได้นำมาสังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางในขั้นนำเสนอความรู้ใหม่ (Presentation) โดยครูผู้สอนต้องเลือกวิธีสอน/เทคนิคการสอนที่

หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ การทำงานกลุ่ม การใช้สื่อประกอบการเรียนอย่างหลากหลาย มาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(5) **ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้/สะท้อนผลการเรียนรู้/สรุปผลการเรียนรู้ (Exchanging Reflection/Conclusion)** ขั้นนี้ผู้วิจัยใช้หลักการสอนตามแนวคิด ของ โนลส์ (Knowle) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ได้กล่าวว่า “การให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี “ แนวคิดของ เพียเจต์ (Piaget) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม สลาวิน (Slavin) เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และ รอเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) นักทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สรุปความว่า “ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และการใช้กระบวนการกลุ่ม จะช่วยเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาให้กับผู้เรียน” แนวคิดของกัทธรี (Guthrie) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม ได้กล่าวว่า “การสอนนักเรียนในแต่ละครั้ง ไม่ควรปล่อยให้ นักเรียนจบการเรียนรู้ โดยได้รับการคำตอบที่ผิด ดังนั้นครูควรมีการทบทวนความรู้ให้กับนักเรียน” จากแนวคิดหลักการสอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้/สะท้อนผลการเรียนรู้/สรุปผลการเรียนรู้ (Exchanging Reflection/Conclusion) ขั้นนี้ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมกลุ่มและได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกัน และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา

(6) **ขั้นประเมินผล (Evaluation)** ครูผู้สอนดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบ การประเมินชิ้นงานหรือผลงาน โดยใช้วิธีการประเมินผลอย่างหลากหลาย ขั้นนี้ผู้วิจัยใช้หลักการสอนแนวคิดของ ทอลแมน (Tolman) นักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม สรุปความว่า “การวัดและประเมินผลจะต้องใช้วิธีการทดสอบหลากหลายวิธี”

(7) **ขั้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application of Knowledge)** ครูผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ขั้นนี้ใช้หลักการสอนตามแนวคิดของนักทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม และทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม ดังที่ ฮิลการ์ด และ โบเวอร์ (Hilgard and Bower, 1975 อ้างตาม ปรียาพร, 2551) ได้สรุปหลักการของทั้ง 2 ทฤษฎีความว่า “การเรียนรู้จะมีความหมายก็ต่อเมื่อผู้เรียนเห็นความสำคัญ และเห็นว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง ก็จะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจอยากเรียนรู้”

4) การวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ใช้วิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย ทั้งนี้ได้นำหลักการสอนของทฤษฎี

การเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยมของ ทอลแมน (Tolman) มาเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล

2.1.2 รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ดำเนินการอย่างเป็นระบบ กล่าวคือมีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอน และในแต่ละขั้นตอนมีการเชื่อมโยงกัน เริ่มจากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดของรูปแบบการเรียนการสอน โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในส่วนของสาระเศรษฐศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คุณภาพการศึกษาระยะเศรษฐศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งผลการทดสอบทดสอบระดับชาติและระดับ โรงเรียนสภาพการเรียนการสอน ปัญหาด้านการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทย การศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการศึกษาเอกสาร และงานวิจัย รวมทั้งสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้นำวิธีสอนแบบต่าง ๆ ไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความคงทนในการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวมากำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ทั้งในส่วน of หลักการ/แนวคิด วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล หลังจากนั้น จึงได้จัดทำรูปแบบการเรียนการสอนฉบับร่างเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองศึกษานำร่อง จำนวน 14 ชั่วโมง แล้วนำผลการทดลองสอนมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนี้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวคิดหลักการสอนของทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นพื้นฐานในการพัฒนา

2.2 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

2.2.1 ผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้มีการผสมผสานทั้งทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ทฤษฎี

การเรียนรู้กลุ่มพุทชนิยม หรือปัญญานิยม(Cognitivism) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative)ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Eclecticism) แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทชนิยมให้ความสำคัญกับสิ่งเร้า การเสริมแรง การจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การใช้วิธีการในการจัดการเรียนการสอนให้หลากหลาย เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีระดับของการเรียนรู้แตกต่างกัน (ทิสนา, 2550) ในขณะที่แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทชนิยม หรือปัญญานิยม มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ได้เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเท่านั้น แต่เกิดจากกระบวนการทางความคิดและปัญญา (ทิสนา, 2550) ดังนั้นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทชนิยม หรือปัญญานิยม จึงให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน การเสนอบทเรียนหรือเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องกัน จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น และให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย (ทิสนา, 2550)

ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงได้ใช้การเสริมแรงทั้งการให้คำชมเชย เมื่อนักเรียนตอบคำถามถูกต้อง หรือการให้กำลังใจสำหรับนักเรียนที่ตอบคำถามในกิจกรรมไม่ถูกต้อง เนื่องจากการเสริมแรงจะเป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังที่ เฮอริเจนฮาน และ โอลสัน (Hergenhahn and Olson, 1993 อ้างตาม วรณี, 2546) ได้กล่าวถึงแนวคิดของสกินเนอร์ เกี่ยวกับการเสริมแรง สรุปความว่า พฤติกรรมของมนุษย์ถูกควบคุมโดยเงื่อนไขของการเสริมแรง และการลงโทษ จึงทำให้มนุษย์มีข้อมูลในการตัดสินใจว่าตนควรที่จะเพิ่มความถี่ในการแสดงพฤติกรรมลักษณะใด และควรที่จะลดความถี่ หรือเลิกแสดงพฤติกรรมลักษณะใด เพื่อให้มีความสุขกับผลที่ได้รับภายหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ขณะเดียวกันในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอน ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (ขั้นทบทวนความรู้เดิม) มีการใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด และความเหมาะสมของตนเอง ขณะเดียวกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ย่อมมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจาก บลูม (Bloom, 1976) ได้กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มี 3 ตัวแปร คือ 1) พฤติกรรมด้านปัญญา 2) ลักษณะทางอารมณ์ และ 3) คุณภาพการสอน ซึ่งเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน ได้แก่ การบอกจุดมุ่งหมาย

ของการเรียนการสอน การให้คำแนะนำ และการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การให้การเสริมแรงของครู การให้ข้อมูลป้อนกลับ หรือการให้ผู้เรียนรู้ผลว่าตนเองกระทำได้อีกต้องหรือไม่ จากตัวแปร 3 ตัวดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ตัวแปรด้านที่ 3 คือ คุณภาพการสอน ดังที่บลูม (Bloom) ได้นำเสนอไว้ จะปรากฏในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ดังนั้นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

นอกจากนั้นจากผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ด้านพฤติกรรมครูผู้สอน พบว่านักเรียนมีความสุขในขณะที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนอารมณ์ดียิ้มแย้มแจ่มใส ผู้สอนรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน และมีความกระตือรือร้นขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ทุกประเด็นนักเรียนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ซึ่งอารมณ์และเจตคติของผู้เรียนจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่ วรรณิ (2546) ได้กล่าวว่า อารมณ์ และเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อสถาบันการศึกษา ต่อวิชาที่เรียน และต่อครูผู้สอน มีอิทธิพลในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น ทุ่มเทกำลังความสามารถในการเรียนอย่างเต็มที่ จนประสบความสำเร็จใน การเรียนตามเป้าหมายที่ได้วางแผนไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบลูม (Bloom, 1976) และคลอสไมเออร์ (Klausmeier, 1980) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะของผู้เรียนที่มีต่อครูผู้สอน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูที่มีความสัมพันธ์ที่ดี และมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในด้านพฤติกรรมครูผู้สอน พบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด ดังนั้นจึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ขณะเดียวกันในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านกระบวนการกลุ่ม และการลงมือปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวจะส่งผลทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ดังที่ ฟอลเลอร์, กรีน และคณะ และบรุนนิง (Fowler, 1994 ; Greens et al., 1996 ; Bruning et al., 1999 อ้างตาม สุรางค์, 2548) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธิปัญญา นิยม (Constructivism) สรุปความว่าการเปลี่ยนแปลงทางพุทธิปัญญาของผู้เรียนจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้เรียนต้องเป็นผู้ลงมือกระทำ และการเรียนรู้มีคุณลักษณะทางสังคม คือเกิดเพราะมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การที่ผู้วิจัยได้นำข้อมูลข่าวสาร หรือเหตุการณ์ปัจจุบันต่าง ๆ มาใช้

ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในขั้นตอนที่ 1 ชื่อนำเข้าสู่บทเรียน ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล (Information Processing Theory) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “การนำเสนอสิ่งเร้าที่ผู้เรียนรู้จักหรือมีข้อมูลอยู่แล้ว จะช่วยให้ผู้เรียนหันมาใส่ใจและรับรู้สิ่งนั้น และจะนำไปเก็บบันทึกไว้ในความจำระยะสั้นต่อไป” (ทิสนา, 2550)

2.2.2 ผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้านคิดความสำคัญ ด้านคิดความสัมพันธ์ และด้านคิดหลักการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการมอบหมายให้นักเรียนจัดทำโครงงาน ให้นักเรียนทำงานกลุ่ม รวมทั้งการใช้คำถาม และการใช้เทคนิคกราฟิกในขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยขอเสนอแนะในประเด็นย่อย ๆ ดังนี้

1) การใช้คำถามในขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน ซึ่งการใช้คำถามดังกล่าว เป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลทำให้สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ดังที่ วัฒนาพร (2542), สุวิมล (2542) อรพรรณ (2543) ศิริกาญจน์ และดารณี (2551) และ ประพันธ์ศิริ (2556) ได้กล่าวถึงการใช้คำถามสรุปความว่า “การใช้คำถามในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาความคิดใหม่ ๆ ช่วยกระตุ้นความคิดและความสนใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ” สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุมภรณ์ (2556) และ แผงกมล (2556) ซึ่งได้นำเทคนิคการใช้คำถามไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ ผลปรากฏว่าสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้สอนใช้การตั้งคำถาม สอบถามผู้เรียนอยู่เสมอ ทั้งนี้การใช้คำถามจัดเป็นสิ่งเร้าที่ดีที่สุดในการที่จะฝึกให้เด็กคิด เพราะการถามเป็นการนำนักเรียนให้เกิดการคิดไตร่ตรอง ทบทวนความเข้าใจของตนเอง และพยายามคิดเพื่อจะหาคำตอบมา

ตอบคำถามของครู ดังนั้นการใช้คำถามจึงนับว่ามีความสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ดังที่ ล้วน และอังคณา (2543) ได้ยกตัวอย่างแนวทางในการคํ้าตั้งคำถามเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เช่นใช้คำถามว่า “ชิ้นใด ส่วนใด ที่ไหน อะไร ตอนใดสำคัญที่สุด เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความสำคัญ” ใช้คำถามว่า “ทำไม เพราะเหตุใด ถ้า..... เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์” และใช้คำถามว่า “ใช้หลักการ แนวคิดใด เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลักการ” เป็นต้น ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้ใช้หลักการในการตั้งคำถามเหล่านี้ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลทำให้สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้สูงขึ้น

2) การนำเทคนิคกราฟิกมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาทิเช่น “กำหนดให้ผู้เรียนวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการประกาศอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ 300 มีผลกระทบอย่างไร” “วิเคราะห์ความเหมือนและความต่างระหว่างเกษตรทฤษฎีใหม่ กับสหกรณ์” “วิเคราะห์ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด ตลาดผู้ขายน้อยราย และตลาด” โดยกำหนดให้นักเรียนนำเสนอข้อมูลโดยใช้กราฟชนิดต่าง ๆ ตามที่นักเรียนคิดว่าเหมาะสมที่สุด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคกราฟิก อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลทำให้สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนได้ ดังที่ประพันธ์ศิริ (2549) ศิริกาญจน์ และดารณี (2551) สรุปความว่าการนำผังกราฟิกมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนาการคิดให้กับผู้เรียนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษมศักดิ์ (2552) และ มโนทย์ (2554) ได้นำเทคนิคกราฟิกไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผลปรากฏว่าสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการมอบหมายให้นักเรียนทำโครงการ เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริม หรือพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เป็นการจัดกิจกรรมที่สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนได้ ดังที่ เกรียงศักดิ์ (2549) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา (2552) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์โครงการมี

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์โครงการ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้กับผู้เรียน ขณะเดียวกันทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถพัฒนาผู้เรียน ให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้สูงขึ้น ทั้งนี้หากนักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงก็จะมีเจตคติต่อการเรียน และมีความรู้มากในการที่จะสามารถพิจารณาว่าสิ่งใดเหมาะสม และสิ่งใดไม่เหมาะสม และมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติในทางบวกต่อการเรียน คุณสมบัติเหล่านี้ล้วนแต่มีส่วนช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญาภัก (2549) พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์และคิดสังเคราะห์ และงานวิจัยของ อัมพร (2552) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อการเรียน เป็นปัจจัยทางตรงที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และสุทัต (2549) พบว่า เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญ

5) เจตคติต่อการเรียน เป็นความรู้สึกรักของนักเรียนแต่ละคนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละวิชา ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ทั้งในทางบวก และทางลบ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมุ่งเน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ โดยการนำตัวอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงมาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีค่าเฉลี่ย 4.62 อยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด การที่ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทัต (2549) พบว่าเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 และสุชาดา (2551) พบว่าเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดวิเคราะห์ในวิชาคณิตศาสตร์

2.2.3 ผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่มีต่อความคงทนในการเรียนรู้

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนครั้งที่ 1 และคะแนนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนครั้งที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาความคงทนในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้ ทั้งนี้อาจมีผลสืบเนื่องมาจากการที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจในพฤติกรรมของครูผู้สอน ก็ย่อมมีอิทธิพลต่อความจำของผู้เรียนเช่นกัน ดังที่ คาเลท (Kalat, 1996 อ้างตามวรรณิ, 2546) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความจำว่า ความประทับใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความจำ เนื่องจากความประทับใจจะไปกระตุ้นให้บุคคลมีอารมณ์เกิดขึ้น อารมณ์ดังกล่าวจะกระตุ้น Norepinephrine Synapses ในสมอง หรือรู้จักกันในนาม β - Adrenergic Synapses ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการบันทึกความจำให้มากขึ้น สอดคล้องกับการค้นคว้าการค้นคว้าของนักจิตวิทยา และนักจิตวิทยาการศึกษา กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะจำเหตุการณ์ที่เขาเกิดความประทับใจเกิดความรู้สึที่ดี มีความพอใจมากกว่าเหตุการณ์ ที่ทำให้เขาเกิดความไม่พอใจหรือไม่สนุกสนาน (เพราพรณ, 2542)

นอกจากนั้นการที่ผู้วิจัยได้ใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดความคงทนในการเรียนรู้ได้เช่นกัน ดังที่ เพราพรณ (2542) กล่าวถึงการใช้อุปกรณ์ของผู้สอน สรุปความว่า “การที่ครูผู้สอนใช้อุปกรณ์ในการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และเห็นภาพพจน์สิ่งที่ต้องการสอน อันจะนำไปสู่การจดจำได้นาน หรือความคงทนในการเรียนรู้” ขณะเดียวกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม การให้ข้อมูลป้อนกลับเมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมแล้วเสร็จ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ 5 ของขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น รวมทั้งมีการตั้งคำถามนักเรียนเป็นระยะ ๆ ก็สามารถสร้างความคงทนในการจำให้กับผู้เรียนได้เช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ คลิฟฟอร์ด (Clifford, 1981 อ้างตามกฤษริ, 2540) ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับครูในการสอนเพื่อความคงทนในการจำ ไว้หลากหลายวิธี อาทิเช่น

- 1) จัดหาโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้หรือฝึกป้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ไป
- 2) กระตุ้นให้มีการอภิปราย ถาม ตอบ หลังจากจบการเรียนในช่วงหนึ่ง ๆ
- 3) วิธีการนำเสนอบทเรียนควรให้อยู่ในลักษณะที่เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทุกด้านในการเรียนรู้
- 4) พัฒนากิจกรรมพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านความจำ
- 5) อภิปรายกับนักเรียนเกี่ยวกับธรรมชาติของความจำด้วยภาษาที่นักเรียนเข้าใจได้ นอกจากนั้น

การกำหนดเนื้อหาสาระประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ ผู้วิจัยได้จัดลำดับเนื้อหาวิชาจากง่ายไปยาก เป็นวิธีการหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อความคงทนในการเรียนรู้ ดังที่ เกษมศรี (2544) ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคงทนในการเรียนรู้ไว้ว่า “การจัดบทเรียนให้มีความหมาย ด้วยการจัดเป็นลำดับขั้น เน้นการจัดบทเรียนให้เป็นลำดับตามขั้นตอนการเรียนรู้ ในลำดับขั้นต่ำกว่าจะเป็นพื้นฐานให้เรียนรู้ขั้นตอนที่สูงเป็นลำดับไป เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้” รวมทั้งผู้สอนได้นำเทคนิคกราฟิกมาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดความคงทนในการเรียนรู้ ดังที่ ทิศนา (2550) ได้กล่าวไว้ว่า การนำเทคนิคกราฟิก มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ จดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย และจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของมโนthy (2554) ที่ได้นำเทคนิคกราฟิกมาใช้ร่วมกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ นอกจากนี้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น คือขั้นที่ 3 ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดความคงทนในการเรียนรู้ การที่ผู้สอนได้ทบทวนความรู้เดิมเพื่อเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ทำให้ผู้เรียนได้ระลึกถึงความรู้เดิม เป็นการต่อยอดความรู้ของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล (Information Processing Theory) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “หากต้องการจะให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระใด ๆ ได้เป็นเวลานาน สาระนั้นจะต้องได้รับการเข้ารหัส (Encoding) เพื่อนำไปเข้าหน่วยความจำระยะยาว วิธีการเข้ารหัสสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การท่องจำซ้ำ ๆ การทบทวน หรือการใช้กระบวนการขยายความคิด (Elaborative Operations Process) ได้แก่ การเรียบเรียง ผสมผสานขยายความ และการสัมพันธ์ความรู้ใหม่กับความรู้เดิม” (ทิศนา, 2550)

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

3.1.1 ด้านการกำหนดนโยบาย

1) ผู้บริหาร โรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาระเศรษฐศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีผลการทดสอบระดับชาติอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ รูปแบบการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความคงทนในการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำรูปแบบการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ไปเผยแพร่ และพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ ซึ่งเป็น อีกวิธีสอนหนึ่งในหลาย ๆ วิธีสอนที่ครูสามารถเลือกนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของ ครูผู้สอน โดยจัดโครงการอบรมให้ความรู้เรื่องรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎี การเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อกระตุ้นให้ครู เห็นประโยชน์และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ผู้สอนนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสนับสนุน งบประมาณ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน

3.1.2 ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน

1) การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอน วิชาเศรษฐศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ผู้สอนเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการที่จะนำขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ ไปสู่ชั้นเรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้อง ทำการศึกษาขั้นตอนของวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน และจะต้อง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครบทุกขั้นตอน ทั้ง 7 ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้กำหนดไว้

2) ในขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นขั้นตอนในรูปแบบการเรียน การสอน วิชาเศรษฐศาสตร์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ในขั้นนี้ครูผู้สอนจะต้องเลือกเทคนิค/วิธีสอน/วิธีการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้หลากหลาย และจะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับตัวชี้วัด หรือจุดประสงค์ การเรียนรู้ โดยจะต้องเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) ควรมีการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ มาให้ความรู้เสริมกับนักเรียน

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การวิจัยครั้งนี้จัดทำเฉพาะผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เรียน วิชาเศรษฐศาสตร์ เพื่อให้ได้ผลวิจัยที่ขยายไปสู่บริบทที่กว้างขึ้น ควรนำรูปแบบการเรียนการสอน ที่พัฒนาขึ้น ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เรียนสาระเศรษฐศาสตร์ ในระดับชั้นอื่น ๆ หรือไปทดลอง ใช้กับนักเรียนที่เรียนสาระอื่น ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้วย

3.2.2 ควรมีการศึกษาผลการเรียนรู้จากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนวิชา เศรษฐศาสตร์ ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้านอื่น ๆ

